

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Філологічний факультет
Кафедра української філології**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОКП 36 КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО
ЕКЗАМЕНУ
«Сучасна українська літературна мова»**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка

**Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і
література)**

Денної форми навчання

2023-2024 навчальний рік

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Філологічний факультет
Кафедра української філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

_____ О. В. Когутюк

« » _____ 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОКП 36 КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО
ЕКЗАМЕНУ
«Сучасна українська літературна мова»**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка

**Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і
література)**

Денної форми навчання

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма комплексного державного екзамену для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології Ненчинська Л. В., спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук Михайленко В. В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології Бабій А. П.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української філології (Протокол №1 від 28 серпня 2023 року)

Завідувач кафедри української філології

кандидат філологічних наук _____ Н. І. Скрипник

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний державний екзамен з сучасної української літературної мови для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» є не тільки перевіркою теоретичних знань з сучасної української мови, але й важливим завершальним етапом у підготовці фахівця-філолога.

Атестаційний іспит допоможе виявити, наскільки глибоко майбутні фахівці усвідомили закономірності розвитку й функціонування української мови та досконало володіють методами й прийомами мовознавчого аналізу.

Програма складена на основі чинних робочих програм Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» для спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Питання з української мови охоплюють основні розділи сучасної української мови (фонетики, фонології, орфоепії, орфографії; лексикології, лексикографії, морфеміки; словотвору; морфології і синтаксису, пунктуації), які студенти опановують протягом чотирьох років навчання в КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

З огляду на те, що атестаційний іспит з української мови є комплексним, екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з сучасної української мови, третє питання – практичне. Практичне завдання – це повний синтаксичний аналіз речення та фонетичний, морфемний, морфологічний аналізи позначених слів.

Під час комплексного державного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень досягнення програмних результатів навчання та сформованості компетентностей, що визначені освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова і література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Форма проведення комплексного державного екзамену – усна.

1. Опис комплексного державного екзамену

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки 4-й
Змістових модулів – 6		Семестр 8-й
ІНДЗ – не передбачено навчальним планом		Лекції 0 год.
Загальна кількість годин – 30		Практичні 0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітній ступінь: Бакалавр	Самостійна робота 30 год.
		Вид контролю: усний екзамен

2. Мета і завдання комплексного державного екзамену

Мета комплексного державного екзамену – перевірка та оцінювання рівня підготовки студентів із сучасної української літературної мови до викладання української мови в закладах середньої та професійно-технічної освіти, різнопланової фахової діяльності або подальшого навчання.

Основними завданнями комплексного державного екзамену є перевірка якості набутих теоретичних і практичних знань, умінь, навичок і відповідно фахових компетенцій у галузі української філології; здатності організовувати свою діяльність на основі креативного і творчого підходу до розв'язання завдань інноваційного та дослідницького характеру з української мови в означених типах закладів освіти.

Під час складання іспиту *здобувач освіти повинен продемонструвати:*

- ґрунтовні знання з української мови, її підсистем, взаємозв'язку одиниць різних мовних рівнів;
- нормативне вживання лексичних, граматичних та синтаксичних одиниць відповідно до мети та ситуації мовлення, критичне ставлення до текстів, уміння їх оптимізувати;
- виконання морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного аналізу відповідних мовних одиниць;

- оперування лінгвістичною термінологією, правильного добору її відповідно до типу мовних одиниць та мети дослідження;
- диференціювання різнорівневих мовних одиниць.

Складання комплексного державного екзамену сприяє формуванню:

2.1. Компетентності

ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю і невизначеністю педагогічних умов в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2.1.1. Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти.

ПК 2. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 3. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 4. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), вміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві.

ПК 5. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, урахуваючи передовий український й міжнародний досвід.

ПК 6. Здатність володіти законами аналізу лінгвістичних одиниць, розуміти ієрархічний взаємозв'язок між ними.

2.1.3. Програмні результати практики (за освітньою програмою):

РН7. *Демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. *Генерує* обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПРН 1. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури; мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та світі.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні та світі в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 3. *Володіє* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 4. *Володіє* навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

ПРН 5. *Застосовує* різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 8. *Володіє* методами й методиками діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератур; *уміє* здійснювати педагогічний супровід.

ПРН 9. *Використовує* закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, *застосовує* різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, *розуміє* взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 10. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

3. Зміст комплексного державного екзамену ПРОГРАМА З СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія

Фонетична система української мови. Поняття фонему. Інваріант і варіант фонему. Сучасні фонологічні школи про фонему і варіанти фонем. Система фонем української мови. Голосні фонему. Класифікація їх у головних виявах. Варіанти голосних фонем. Артикуляторно-акустична класифікація приголосних фонем української мови в їх головних виявах. Варіанти приголосних фонем. Нова редакція українського правопису (2019): основні зміни та доповнення. Правопис слів іншомовного походження. Правопис складних слів. Уживання великої літери. Правопис прислівників. Правопис не, ні з різними частинами мови.

Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія

Предмет і завдання лексикології. Поняття про лексичну систему. Зв'язок лексикології з іншими науками. Основні праці з питань лексикології мови. Слово як основна одиниця лексичної системи, його ознаки. Слово та поняття. Слово і номінативна функція мови. Поняття лексеми.

Лексичне значення слова, його структура. Типи лексичних значень слів в українській мові. Багатозначність слова та її зв'язок із синонімією та антонімією. Характер і організація лексико-семантичних варіантів у структурі полісемантичного слова. Слова з прямим і переносним значенням. Основні типи переносних значень слів (метафора, метонімія, синекдоха). Однозначні слова. Терміни, їхні ознаки.

Омоніми, шляхи походження та види омонімів. Співвідношення полісемії та омонімії. Міжмовні омоніми. Пароніми, їхнє стилістичне використання. Синоніми, їхні типи, джерела та стилістична роль. Синонімічний ряд. Антоніми, їхні типи та стилістичне використання (стилістичні фігури, що базуються на антонімії).

Склад української лексики з погляду її походження. Індоевропейська, праслов'янська та спільносхіднослов'янська лексика в складі української мови. Власне українська лексика. Фонетичні, морфологічні та словотвірні особливості власне українських слів. Українські слова в інших мовах.

Лексика української мови з погляду її вживання. Активна й пасивна лексика сучасної української літературної мови. Застарілі слова (архаїзми, історизми), їхнє стилістичне використання. Неологізми в українській мові.

Склад української лексики з погляду її функціонально-стильового використання: загальноновживана (міжстильова) лексика і стилістично маркована; розмовно-побутова лексика, суспільно-політична та офіційно-ділова лексика, науково-термінологічна, емоційно-експресивна та книжна лексика.

Діалектизми, їхні види в сучасній українській мові. Жаргонізми та арготизми. Професійна лексика.

Фразеологія української мови, її об'єкт та завдання. Ознаки фразеологічної одиниці. Джерела української фразеології: професійне джерело, античне, релігійне, художня література (українська та зарубіжна) тощо. Фразеологічні словники української мови.

Предмет і завдання української лексикографії. Типи лексикографічних праць. Види лінгвістичних словників. Характеристика найважливіших із них.

Морфеміка. Словотвір

Поняття про морфеміку сучасної української мови. Предмет і завдання морфеміки. Морфема – мінімальна значуща частина слова. Морф, аломорфи і морфема. Варіанти морфеми. Типи морфем української мови: кореневі й афіксальні морфеми (префікс, суфікс (нульовий суфікс), закінчення, постфікс, інтерфікс, конфікс, уніфікс), функціональні відмінності між ними. Афіксоїди (суфіксоїди та префіксоїди). Основа слова.

Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їхньої мотивації. Основоцентричний і формантоцентричний словотвір. Твірна (похідна і непохідна) основа та словотворчий засіб (формант).

Словотвірне значення. Словотвірна модель. Словотвірний тип. Комплексні одиниці словотвору, їхня характеристика: словотвірна пара, словотвірний ланцюжок, словотвірна парадигма, словотвірне гніздо.

Способи словотворення в сучасній українській мові. Різновиди морфологічного способу словотворення: префіксальний, суфіксальний, безсуфіксний (нульова суфіксація), префіксально-суфіксальний (конфіксальний), постфіксальний, основоскладання, словоскладання, аббревіація. Неморфологічні способи словотворення: лексико-семантичний спосіб словотворення, лексико-синтаксичний спосіб словотворення, морфолого-синтаксичний спосіб словотворення (субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація тощо).

Морфологія

Грамматика української мови як учення про її морфологічну й синтаксичну будову. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Частина мови та принципи їхнього виокремлення на основі категоріального значення, морфологічних ознак, типової синтаксичної функції та особливостей словотворення. Повнозначні (самостійні) і неповнозначні (службові) частини мови.

Іменник у системі частин мови, загальна характеристика категоріального значення, морфологічних ознак, синтаксичних функцій. Лексико-граматичні розряди іменників (власні і загальні назви, назви істот і неістот, конкретні й абстрактні іменники, збірні іменники, речовинні (матеріальні) іменники, одиничні іменники).

Категорія роду іменників. Семантичне, словотвірне, морфологічне та синтаксичне вираження категорії роду. Формально-граматичні та значеннєві принципи в розподілі іменників за родами. Іменники спільного роду. Подвійні форми іменників одного роду. Хитання в роді. Особливості визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур.

Категорія числа іменників, її граматичні значення та засоби вираження. Залишки форм двоїни іменників у сучасній українській мові. Групи іменників за наявністю числових форм.

Загальна характеристика категорії відмінка іменників. Граматичні значення категорії відмінка і їхні засоби вираження. Відмінкова система іменника сучасної української мови. Кличний відмінок іменника в українській мові. Основні значення відмінків.

Загальна характеристика словозміни іменників. Поділ іменників на відміни та групи. Групи іменників, що стоять поза відмінами. Особливості відмінювання іменників I та IV відмін. Особливості відмінювання іменників II відміни. Родовий відмінок іменників чоловічого роду II відміни. Особливості відмінювання іменників III відміни. Орудний відмінок однини іменників III відміни. Невідмінювані іменники.

Словотвір іменників у сучасній українській мові. Явище субстантивації. Перехід іменників до інших частин мови.

Прикметник як частина мови. Категоріальне значення, морфологічні та синтаксичні ознаки прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників: а) якісні прикметники, їхнє значення і морфологічні ознаки; б) відносні прикметники, особливості їхнього значення, творення, написання; в) присвійні прикметники, особливості їхнього творення та написання. Проблема виокремлення проміжних лексико-граматичних розрядів прикметників.

Ступені порівняння прикметників, їхнє значення, творення та вживання. Групи якісних прикметників, що не утворюють ступенів порівняння. Повні й короткі, стягнені і нестягнені форми прикметників, історичний коментар до них.

Особливості відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої груп. Відмінювання прикметників на *-лиций*.

Творення прикметників від власних назв. Правопис прикметників. Явище ад'ективації. Перехід прикметників до інших частин мови.

Числівник у системі частин мови. Слова з кількісним значенням, які не належать до числівників. Морфологічні та синтаксичні особливості числівників. Групи числівників за значенням. Структурні розряди числівників. Словозміна числівників.

Особливості відмінювання числівник різних розрядів. Зв'язок числівників з іменниками. Правопис та наголошування числівників. Явище нумералізації. Перехід числівників до інших частин мови.

Займенник у системі частин мови. Категоріальне значення, морфологічні та синтаксичні особливості займенників. Розряди займенників за значенням. Класифікація займенників за співвіднесенням з іменними частинами мови. Групи займенників за морфологічною будовою.

Особливості відмінювання займенників. Словотвір, правопис і наголошування займенників. Явище прономіналізації. Перехід займенників до інших частин мови.

Дієслово як частина мови, його категоріальне значення. Семантичні групи дієслів. Валентність дієслів. Граматичні категорії дієслова, їхня класифікація. Синтаксичні функції дієслова. Система граматичних форм дієслова. Інфінітив, його значення, морфологічні ознаки та синтаксичні функції.

Поняття про дві основи дієслова та структурні класи дієслів. Загальна характеристика категорії виду. Видова пара. Способи і засоби творення видових пар дієслів. Одно- і двовидові дієслова.

Загальна характеристика категорії перехідності/неперехідності дієслова. Способи і засоби вираження граматичних значень перехідності/неперехідності. Категорія дієслівного стану. Зворотні дієслова, групи за значенням.

Загальне поняття про категорію способу дієслова, її зв'язок з іншими дієслівними категоріями. Значення і творення форм дійсного способу. Значення і творення форм умовного способу. Значення і творення форм наказового способу. Синонімія форм дієслівного способу (уживання форм одного способу в значенні іншого).

Загальне поняття про категорію часу дієслова, її зв'язок з іншими дієслівними категоріями. Минулий і давноминулий часи, їхнє значення й утворення. Теперішній час, значення і творення дієслівних форм теперішнього часу. Майбутній час, значення і творення дієслівних форм майбутнього часу (з історичним коментарем). Пряме (абсолютне) та переносне вживання часових форм дієслова.

Категорія особи дієслова, загальна характеристика. Значення і система особових форм дієслова. Зв'язок категорії особи з іншими дієслівними категоріями. Дієслова неповної особової парадигми. Безособові дієслова. Категорії числа та роду в дієслівних формах. Загальне поняття про дієвідмінювання (систему форм словозміни дієслова). Типи дієвідмін, способи їх розрізнення.

Дієприкметник як особлива форма дієслова, загальна характеристика значення, морфологічних ознак і синтаксичних функцій. Дієприкметники активного стану і пасивного станів, їхнє значення, творення і вживання. Перехід дієприкметників до інших частин мови. Розділові знаки при дієприкметникових зворотах. Правопис частки НЕ з дієприкметниками. Дієслівні предикативні форми на -но (-ено), -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова, загальна характеристика морфологічних ознак і синтаксичних функцій. Дієприслівники недоконаного й доконаного видів, їхнє значення, творення і вживання. Перехід дієприслівників до інших частин мови. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниках та дієприслівникових зворотах.

Прислівник як частина мови, загальна характеристика категоріального значення та граматичних ознак. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.

Походження прислівників. Морфологічні типи вторинних (похідних) прислівників. Словотвір прислівників. Явище адвербіалізації в сучасній українській мові. Перехід прислівників до інших частин мови.

Загальна характеристика *службових частин мови*. Спільні ознаки службових слів. Прийменник як частина мови, загальна характеристика. Групи прийменників за походженням. Явище препозиціоналізації.

Групи *прийменників* за будовою. Семантичні типи прийменникових конструкцій. Уживання прийменників з відмінковими формами слів. Синонімія прийменників. Правопис прийменників.

Сполучник як частина мови, загальна характеристика. Групи сполучників за значенням. Сполучники сурядності та їхні типи. Сполучники підрядності та їхні типи. Групи сполучників за будовою та походженням. Явище кон'юнкціоналізації. Групи сполучників за способом уживання. Розмежування сполучників і сполучних слів. Правопис сполучників.

Частка як частина мови, загальна характеристика. Функціонально-семантичні різновиди часток. Класифікація часток за структурою. Групи часток за місцем у реченні. Групи часток за походженням. Явище партикуляції в сучасній українській мові. Правопис часток.

Проблема лінгвістичного статусу *вигуків*. Розряди вигуків за значенням. Групи вигуків за походженням. Явище інтер'єктивності. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків. Розділові знаки при вигуках.

Синтаксис простого речення

Основні синтаксичні одиниці. *Словосполучення* та інші сполучення слів. Типи словосполучень за частиномовним вираженням головного слова. Синтаксично нечленовані словосполучення. Типи підрядного зв'язку в словосполученні (узгодження, керування, прилягання).

Речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення. Формально-синтаксична організація речення. Семантико-синтаксична організація речення. Комунікативне членування речення. Засоби виділення реми. Класифікація речень за метою висловлювання, ставленням до дійсності, інтонацією. Ознаки простого речення. Види простих речень.

Підмет як головний член речення. Види підметів, морфологічні засоби їхнього вираження.

Присудок як головний член речення. Види присудків. Простий дієслівний та простий дієслівний ускладнений присудки. Дієслівний складений присудок. Іменний складений присудок, його структурні типи. Тире на місці пропущеної дієслівної зв'язки. Обов'язкове і факультативне тире. Складний (комбінований) присудок.

Означення, види означень, засоби їх вираження. *Прикладка* як різновид означення. Типи прикладок за значенням і формою.

Додаток. Види додатків, засоби вираження.

Обставина. Види обставин, засоби вираження.

Поняття про *односкладні* речення. Односкладні речення іменного типу. Особові односкладні речення. Безособові та інфінітивні речення.

Неповні речення, їхні різновиди, парцеляція. Пунктуація в неповних реченнях. Нечленовані речення, їхні види.

Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Пунктуація в реченнях з однорідними членами.

Відокремлені узгоджені й неузгоджені означення. Умови відокремлення.

Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки.

Уточнювальні відокремлені члени речення. Звертання. Розділові знаки при звертаннях.

Вставні слова, словосполучення і речення. Семантичні групи. Вставлені компоненти. Розділові знаки.

Синтаксис складного речення

Складне речення. Структурно-семантичні ознаки складного речення. Засоби зв'язку у складному реченні. *Складносурядні* речення. Змістові відношення між частинами складносурядного речення, поєднаними єднальними та приєднувальними, протиставними та зіставними, розділовими сполучниками. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.

Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній літературі. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними означальними. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними займенниково-співвідносними. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними з'ясувальними. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними часу, умови, місця. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними порівняльними, способу дії, міри і ступеня та наслідковими. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними мети, причини, допустовості. Складнопідрядні речення перехідного типу (супровідні та зіставні).

Складнопідрядне речення з кількома підрядними з однорідною супідрядністю, з неоднорідною та послідовною підрядністю, змішаного типу. Особливості пунктуації.

Безсполучникові складні речення з однотипними частинами. Змістові відношення між частинами, інтонація, розділові знаки. Безсполучникові складні речення з неоднотипними частинами та розділові з них в них: двокрапка (змістові відношення між частинами, інтонація), тире (змістові відношення між частинами, інтонація).

Складні форми організації мовлення. Пряма мова. Розділові знаки при прямій мові. Заміна прямої мови непрямою. Невласне пряма мова.

Складні речення з різними видами зв'язку (складна синтаксична конструкція).

Період в українській мові; його структурні типи, особливості інтонації та пунктуації. Класичний період. Обернений, обрамлений, обірваний періоди.

Складне синтаксичне ціле. Засоби та способи поєднання частин складного синтаксичного цілого.

Сучасна українська пунктуація. Зміни в сучасній пунктуації. Система розділових знаків та їхні основні функції.

Питання з «Сучасної української літературної мови»

1. Літературна мова, її ознаки. Функціональні стилі сучасної української літературної мови.
2. Слово і його лексичне значення. Основні типи лексичних значень слова. Багатозначність слів. Переносне вживання слова.
3. Активна і пасивна лексика української мови. Неологізми в складі української лексики. Діалектизми, їх типи і використання в літературній мові.
4. Синоніми, антоніми, омоніми, їх типи та використання в мовленні. Пароніми в системі української лексики.
5. Фразеологізми і їх ознаки. Семантична та структурна класифікація фразеологічних одиниць. Фразеологічні словники.
6. Розвиток української лексикографії. Наукові досягнення й перспективи сучасного словництва.
7. Аспекти вивчення звуків людської мови. Фонема та її функції. Звукові вияви фонем. Голосні фонем української мови та їх класифікація. Звукові вияви голосних фонем.
8. Позиційні та історичні чергування приголосних та голосних фонем.
9. Приголосні фонем української мови і їх класифікація. Звукові вияви приголосних фонем. Видозміни приголосних фонем: асиміляція, спрощення, дисиміляція.
10. Склад як одиниця фонетики. Основні теорії складу (сонарна, експіраторна, м'язового напруження). Структура складу і його компоненти.

Типи складів: прикриті, напівприкриті та неприкриті: відкриті, закриті, напівзакриті. Складоподіл в українській мові.

11. Словесний наголос, його функції. Місце наголосу в слові в українській мові. Рухомий і нерухомий наголос при словозміні і словотворенні.

12. Принципи української орфографії. Історія українського правопису у ХХ ст.

13. Словотвір (дериватологія). Об'єкт і завдання словотвору. Словотвірна структура слова в українській мові. Словотвірний тип. Способи словотвору в сучасній українській літературній мові.

14. Морфемна будова слова. Корінь слова та його види. Види афіксів та їх характеристика.

15. Граматичне значення, граматична форма, граматична категорія як основні поняття морфології. Засоби вираження граматичних значень.

16. Іменник як частина мови. Семантико-граматичні ознаки його виокремлення. Лексико-граматичні розряди іменників: іменники власні та загальні, назви істот і неістот; конкретні, абстрактні та збірні іменники; іменники з речовинним (матеріальним) значенням. Перехід іменників з одного лексико-граматичного розряду до іншого.

17. Категорія роду іменників. Основні критерії визначення роду іменника та особливості їх застосування. Категорія числа іменників.

18. Категорія відмінка іменників. Принципи поділу іменників на відміни та групи.

19. Незмінювані іменники в українській мові та їх граматичні значення. Словотвір іменників у сучасній українській мові. Явище субстантивації. Перехід іменників до інших частин мови.

20. Прикметник. Загальна характеристика прикметника як частини мови. Розряди прикметників за значенням.

21. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні і короткі форми прикметників. Тверда й м'яка групи. Відмінкові парадигми прикметників.

22. Творення прикметників від власних назв. Правопис прикметників. Явище ад'єктивації. Перехід прикметників до інших частин мови.

23. Числівник. Поняття про числівник як частину мови. Розмежування числівників та інших слів із кількісним значенням. Специфіка вияву граматичних категорій числівника.

24. Функціональні розряди числівників: власне кількісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні. Особливості їхнього вживання. Питання про порядкові числівники. Морфологічні групи числівників: прості, складні та складені.

25. Особливості відмінювання числівник різних розрядів. Зв'язок числівників з іменниками. Правопис та наголошування числівників. Явище нумералізації. Перехід числівників до інших частин мови.

26. Займенник у системі частин мови. Категоріальне значення, морфологічні та синтаксичні особливості займенників. Розряди займенників за значенням. Класифікація займенників за співвіднесенням з іменними частинами мови. Групи займенників за морфологічною будовою.

27. Особливості відмінювання займенників. Словотвір, правопис і наголошування займенників. Явище прономіналізації. Перехід займенників до інших частин мови.

28. Дієслово як частина мови, його категоріальне значення. Семантичні групи дієслів. Граматичні категорії дієслова, їхня класифікація. Синтаксичні функції дієслова.

29. Система граматичних форм дієслова. Інфінітив, його значення, морфологічні ознаки та синтаксичні функції.

30. Граматичні ознаки дієслова. Дві основи дієслова. Категорія виду, перехідності/непохідності, стану. Зворотні дієслова, безособові дієслова, способи творення дієслів.

31. Категорія способу і часу вживання часових форм. Категорія особи, дієвідміни дієслів. Творення часових форм дієслова.

32. Дієприкметник як особлива форма дієслова, загальна характеристика значення, морфологічних ознак і синтаксичних функцій. Дієприкметники активного стану і пасивного станів, їхнє значення, творення і вживання. Перехід дієприкметників до інших частин мови.

33. Розділові знаки при дієприкметникових зворотах. Правопис частки НЕ з дієприкметниками. Дієслівні предикативні форми на -но (-ено), -то.

34. Дієприслівник як особлива форма дієслова, загальна характеристика морфологічних ознак і синтаксичних функцій. Дієприслівники недоконаного й доконаного видів, їхнє значення, творення і вживання. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниках та дієприслівникових зворотах.

35. Прислівник як частина мови, загальна характеристика категоріального значення та граматичних ознак. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Явище адвербіалізації в сучасній українській мові.

36. Сполучник як частина мови, загальна характеристика. Групи сполучників за значенням. Сполучники сурядності та їхні типи. Сполучники підрядності та їхні типи. Групи сполучників за будовою та походженням.

37. Прийменник. Загальна характеристика прийменника як частини мови. Принципи класифікації прийменників. Семантичні типи прийменників. Препозитивація.

38. Частки. Поняття про частки як частину мови. Структурні різновиди часток. Функціональні різновиди часток. Явище партикуляції.

39. Вигуки. Загальна характеристика вигуків як частини мови. Розряди вигуків (інтер'єктивів). Інтер'єктивізація.
40. Основні синтаксичні одиниці. Словосполучення та інші сполучення слів. Типи словосполучень за частиномовним вираженням головного слова. Синтаксично нечленовані словосполучення. Типи підрядного зв'язку в словосполученні (узгодження, керування, прилягання).
41. Речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення.
42. Формально-синтаксична організація речення. Семантико-синтаксична організація речення. Комунікативне членування речення.
43. Класифікація речень за метою висловлювання, ставленням до дійсності, інтонацією. Ознаки простого речення. Види простих речень.
44. Підмет як головний член речення. Види підметів, морфологічні засоби їхнього вираження.
45. Присудок як головний член речення. Види присудків. Тире на місці пропущеної дієслівної зв'язки. Обов'язкове і факультативне тире.
46. Означення, види означень, засоби їх вираження. Прикладка як різновид означення.
47. Додаток. Види додатків, засоби вираження.
48. Обставина. Види обставин, засоби вираження.
49. Поняття про односкладні речення. Односкладні речення іменного типу. Особові односкладні речення. Безособові та інфінітивні речення.
50. Неповні речення, їхні різновиди, парцеляція. Пунктуація в неповних реченнях. Нечленовані речення, їхні види.
51. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Пунктуація в реченнях з однорідними членами.
52. Речення із вставними і вставленими компонентами. Групи вставних компонентів за структурою та значенням. Речення зі звертаннями.
53. Відокремлені узгоджені й неузгоджені означення. Умови відокремлення. Відокремлені прикладки.
54. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки. Уточнювальні відокремлені члени речення.
55. Складне речення. Структурно-семантичні ознаки складного речення. Засоби зв'язку у складному реченні.
56. Складносурядні речення. Змістові відношення між частинами складносурядного речення, поєднаними єднальними та приєднувальними, протиставними та зіставними, розділовими сполучниками. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.
57. Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній літературі.

58. Складнопідрядне речення з кількома підрядними з однорідною супідрядністю, з неоднорідною та послідовною підрядністю, змішаного типу. Особливості пунктуації.

59. Безсполучникові складні речення з однотипними частинами. Змістові відношення між частинами, інтонація, розділові знаки. Безсполучникові складні речення з неоднотипними частинами та розділові з них в них.

60. Пряма мова. Розділові знаки при прямій мові. Заміна прямої мови непрямою. Невласне пряма мова.

Практичне завдання з СУЛМ

Зробити повний синтаксичний аналіз речення та зазначені в ньому види мовних розборів (**М** – морфологічний розбір, **Ф** – фонетичний розбір, **Б** – розбір слова за будовою, [...] - синтаксичний розбір простого речення).

Чи прядуть сестра з матір'ю, чи вишивають^М, а [пісня^Ф тиха пливе по хаті, влітаючи в себе журний і одноманітний шум прядки^Б], від якого ідуть початки їхнього щастя чи нещастя (*І. Цюпа*).

Був пізній ранок^М, сонце вже гуляло над обрієм^Ф, у небі дрімали білясті осінні хмари, [але десь пізніше вони поступово розсіюються, непомітно спливають^Б за виднокіл] (*Ю. Збанацький*).

[Душа людська^Ф немов жива криниця^М]: до краплі вичерпаєш – уранці^Б вона знову повна (*В. Шевчук*).

Літній^М дощ ледве прибив пилюку^Б, [яка пахла після дощу^Ф свіжою глиною з черені печі] (*Г. Тютюнник*).

[Віднині скривджений^Б не знайде у світі^Ф правди], кріпак^М не кине панові слова про грізну помсту, а юнаки не будуть марити подвигами своїх дідів і прадідів (*В. Шевчук*).

Степ навколо заріс чебрецем, [який лив чудодійні^Ф запахи], сонце теж заслалося чебрецем^М, а на небі не було ні хмаринки^Б (*В. Шевчук*).

[Люди не можуть^Б визначити день^М], від якого ідуть початки їхнього щастя^Ф чи нещастя (*П. Загребельний*).

[Любов виникає^Ф з любові]; коли хочу, щоб мене любили^Б, я сам перший люблю^М (*Г. Сковорода*).

[Двічі люди на світі не живуть^М], але багато хто й один раз не вміє^Ф як слід прожити^Б під сонцем (*І. Цюпа*).

До кожної дитини, [яка тільки ще формується^Б], є десятки ключів, і дорослі повинні зуміти^М правильно повернути той чи інший ключ^Ф (*В. Сухомлинський*).

[Долі людей переплітається^Б між собою^Ф], немов коріння дерев^М, які ростуть поруч (*М. Стельмах*).

Слово може стати і ніжною^Ф квіткою, і живою водою, [що повертає віру в добро], і гострим^М ножем, і розжареним^Б залізом, і брудом (*В. Сухомлинський*).

[Ми повинні поважати^М кожну мить^Ф], бо вона помре і вже ніколи не повториться^Б (*Я. Корчак*).

Коли ми доростемо^Б до поваги і довір'я^Ф дитини, то [вона нам повірить^М і відкриє душу] (*Я. Корчак*).

[Мені нагадують^М людські серця крихке й тоненьке^Б серце олівця^Ф] – ви можете його зламати легко, але не спишете ніколи до кінця (*Д. Павличко*).

Коли свою пісню прощальну несуть^М журавлі^Б, [з-під хмар передзим'я дощем опадають їх сльози^Ф] (*М. Танк*).

[Я вчилася^М пісні в морського прибою], а ти прислухався^Б до плачу вітрів^Ф (*Леся Українка*).

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу^Б, [виростуть з тобою^Ф приспані тривоги^М] (*В. Симоненко*).

[Вже день^М здається^Ф сивим і безсилим^Б], і домліває в зарослях ріка. (*Василь Симоненко*).

Вже вийшов місяць^Б, і сова гукала, і тепла скирта уві сні зітхала, [і дуб^М дрімав у срібному плащі^Ф] (*Л. Скирда*).

[Розкажу тобі^Ф думку таємну], дивний здогад^Б мене обпик: я залишуся в серці^М твоєму на сьогодні, на завтра, навік (*Л. Костенко*).

А може, спомин^М — це далекий вирій, [де вже посмертно^Б гріється^Ф душа?].. (*Л. Костенко*).

[Світ одкривається перед ясними^М очима перших літ пізнання], всі враження^Ф буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну^Б (*О. Довженко*).

[Коли чую слово^М «Батьківщина^Б»], упевнена^Ф: вона в мене є (*Н. Коломієць*).

Людство^Ф, [відколи воно відійшло з первісної дикості], відколи усвідомило^Б свою духовність^М, завжди мало храми (*О. Гончар*).

У веснянім^М світанні^Ф чую, як десь із великої далечі бринять у повітрі ті великодні співи, [що їх було чути в дитинстві^Б]... (*О. Гончар*)

І трапиться^Ф нагода забуття, і [гілка яблуні зависне^Б на паркані], й ніхто не знатиме нічого до пуття, і світ обірветься в твоєму наріканні^М (*Б. Бойко*).

Тихо в полі, гай темніє, наступає літній^Б вечір; [злотий місяць^М в синім небі любим промінням^Ф леліє] (*Леся Українка*).

За татарським^Б бродом із сивого жита, із червоного маку народжується місяць, і [коло козацької^М могили, як повір'я^Ф, висікається старий вітряк] (*Михайло Стельмах*).

[А в долині^Ф скрадливо воркувала річка, розмиваючи^Б берег, розмиваючи ніч], і тихо скрипіло загальмоване колесо^М млина (*М. Стельмах*).

Екзаменаційні білети складаються з трьох питань.

Зразок екзаменаційного білета:

1. Слово і його лексичне значення. Основні типи лексичних значень слова. Багатозначність слів. Переносне вживання слова.

2. Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній літературі.

3. Зробити повний синтаксичний аналіз речення та зазначені в ньому види мовних розборів (**М** – морфологічний розбір, **Ф** – фонетичний розбір, **Б** – розбір слова за будовою, [...] - синтаксичний розбір простого речення).

Чи прядуть сестра з матір'ю, чи вишивають^М, а [пісня^Ф тиха пливе по хаті, влітаючи в себе журний і одноманітний шум прядки^Б], від якого ідуть початки їхнього щастя чи нещастя (І. Цюпа).

Висвітлюючи окремі теоретичні питання, наприклад, стосовно асиміляції й дисиміляції, чергування приголосних, характеризуючи специфіку формування окремих частин мови, систему їхніх граматичних категорій тощо, здобувач вищої освіти повинен дати історичний коментар. Також продемонструвати володіння лінгвістичною термінологією, розуміння основних напрямів розвитку лінгвоукраїністики, знання сучасних лінгвістичних теорій і їх представників – відомих мовознавців та їхніх основних праць.

Практичне завдання передбачає перевірку вмінь здобувача визначати структуру й тип запропонованого речення, головні й другорядні члени речення, особливості синтаксичного зв'язку в словосполученні й реченні, розрізняти фонетичний, морфемний аналізи, виконувати розбір слова як частини мови.

4. Розподіл балів, які отримують студенти

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів освіти з комплексного державного екзамену з навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова».

Оцінка комплексного державного екзамену складається як сума за усну відповідь на три питання.

Знання та вміння здобувачів освіти перевіряються та виставляються з кожного завдання окремо в балах.

Одержаний бал означає рівень відповідної підготовки.

Максимально можлива оцінка, яку може набрати здобувач освіти за всі завдання, дорівнює **100** балам.

Білету до комплексного державного іспиту укладені відповідно до програм з навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова». Кожен білет охоплює по три питання (перше та друге питання теоретичне (по 35 балів, у сумі 70); третє питання – практичне (30 балів). Оцінка відповіді здобувача освіти здійснюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну систему оцінювання та шкалу оцінювання за ECTS.

ОЦІНЮВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Критерії оцінювання теоретичних питань

№ 1	Максимальна кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
	35	<p>Питання висвітлено вичерпно й об'єктивно, продемонстровано знання відповідної наукової літератури, виявлено вміння систематизувати матеріал, критично аналізувати відомі концепції неоднозначних мовних явищ. Відповідь логічна, зв'язна, грамотна, послідовна, із наведенням міждисциплінарних зв'язків і переконливими висновками.</p>	31-35 («відмінно»)
		<p>Належне розкриття теми з поодинокими неточностями. Орієнтування в сучасних методах аналізу лінгвістичного питання, знання відповідної наукової літератури. Матеріал викладено грамотно, логічно і послідовно, можливі незначні помилками змістового характеру.</p>	24 – 30 («добре»)
		<p>Достатнє висвітлення питання з деякими змістовими неточностями. Здобувач освіти загалом орієнтується у методах вивчення аналізованого явища, але недостатньо знає окремі наукові концепції, літературу з аналізованого питання. Можливі незначні стилістичні помилки.</p>	18 – 23 («задовільно»)
		<p>Поверхове розкриття теми з істотними неточностями, відсутні приклади, незнання матеріалу, немає покликань на наукову літературу. Допущено численні змістові й мовленнєві помилки. Інформація не узагальнена, виклад нелогічний, стилістично не вправний, немає висновків.</p>	0 – 17 («незадовільно»)

№ 2	Максимальна кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
	35	Питання висвітлено вичерпно й об'єктивно, продемонстровано знання відповідної наукової літератури, виявлено вміння систематизувати матеріал, критично аналізувати відомі концепції неоднозначних мовних явищ. Відповідь логічна, зв'язна, грамотна, послідовна, із наведенням міждисциплінарних зв'язків і переконливими висновками.	31-35 («відмінно»)
		Належне розкриття теми з поодинокими неточностями. Орієнтування в сучасних методах аналізу лінгвістичного питання, знання відповідної наукової літератури. Матеріал викладено грамотно, логічно і послідовно, можливі незначні помилками змістового характеру.	24 – 30 («добре»)
		Достатнє висвітлення питання з деякими змістовими неточностями. Здобувач освіти загалом орієнтується у методах вивчення аналізованого явища, але недостатньо знає окремі наукові концепції, літературу з аналізованого питання. Можливі незначні стилістичні помилки.	18 – 23 («задовільно»)
		Поверхове розкриття теми з істотними неточностями, відсутні приклади, незнання матеріалу, немає покликань на наукову літературу. Допущено численні змістові й мовленнєві помилки. Інформація не узагальнена, виклад нелогічний, стилістично не вправний, немає висновків.	0 – 17 («незадовільно»)

Критерії оцінювання практичного завдання

№ 3	Максимальна кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
	30	Лінгвістичний аналіз виконано повно й вичерпно. Продемонстровано знання відповідного розділу курсу сучасної української літературної мови, виявлено вміння систематизувати матеріал, орієнтуватися в питаннях, пов'язаних з граматичною системою української мови. Відповідь логічна, зв'язна, грамотна, послідовна. Уміння будувати структурну схему речення та розрізняти морфемний і словотвірний аналізи слова.	24-30 («відмінно»)
		Належне виконання лінгвістичного аналізу. Виконання всіх типів розборів (речення, морфологічний, морфемний, словотвірний) з поодинокими неточностями. Орієнтування в сучасних методах аналізу лінгвістичного питання, знання всіх типів простого і складного речень. Матеріал викладено грамотно, логічно і послідовно, проте можливі незначні помилками змістового характеру.	23 – 25 («добре»)
		Загалом достатнє висвітлення питання з певними змістовими неточностями. Орієнтування в сучасних методах вивчення мовних явищ. Недостатні навички проведення лінгвістичного аналізу слова і речення. Відповідь логічна, зв'язна, можливі незначні стилістичні помилки.	20 – 22 («задовільно»)
		Поверховий аналіз речення, невміння правильно визначити	0 – 19 («незадовільно»)

	його тип і типи словосполучень. Виконання фонетичного, лексичного, морфемного, морфологічного розборів слова з істотними неточностями. Здобувач не виявив уміння здійснювати лінгвістичний аналіз загалом, погано орієнтується в методах дослідження аналізованого явища. Інформація недостатньо узагальнена, відповідь плутана, нелогічна, з помилками.	
--	--	--

**Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS**

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у таблиці.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
«добре»	Здобувач освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань,

	розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
«задовільно»	Здобувач освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
«незадовільно»	Здобувач освіти достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

Рекомендована література

Основна:

1. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є. Українська мова. Морфеміка і словотвір : навч. посібник. Тернопіль. 2010. 200 с.
2. Венжинович Н. Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 304 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови : академічна граматики української мови. Київ : Пульсари. 2004. 400с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
5. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К.Г. Городенської. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго. 2017. 752с.
6. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови. Київ : Видавничий центр «Академія», 2010. 384 с.
7. Караман С., Караман О., Плющ М. Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. Київ : Літера, 2011. 96 с.
8. Колоїз Ж. В. Сучасна українська літературна мова : зб. завдань для лабораторних робіт. Київ : Знання, 2006. 356 с.
9. Новий український правопис. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
10. Лавриниць О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська літературна мова: морфеміка, словотвір, морфологія. Київ : Києво-Могилянська академія, 2019. 524 с.
11. Лонська Л. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : навч.-метод. посіб. Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. 148 с.
12. Мазніченко С. Український правопис. 2019 р. Київ : Наукова думка, 2019. 390 с.

13. Омельчук С. Практикум з правопису української мови. Київ : Грамота, 2017. 224 с.
14. Пономарів О. Сучасна українська мова: підручник. Київ : Либідь, 2009. 488 с.
15. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ. 2018. 168 с.
16. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін. Київ : Знання, 2013. 428 с.
17. Сучасна українська мова : синтаксис / за ред. А. К. Мойсієнко. Київ : Знання, 2013. 238 с.
18. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін. Київ : Знання, 2013. 388 с.
19. Сучасна українська мова : підручник / за ред. О. Д. Пономарева. Київ : Либідь, 2001. 340 с.
20. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко та ін. Київ : Вища школа, 2003. 430 с.
21. Сучасна українська мова : Морфологія : підручник / Л. А. Алексієнко, О. М. Зубань, І. В. Козленко. Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Знання, 2013. 524 с.
22. Сучасна українська літературна мова : Морфологія. Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. Київ : Знання, 2010. 376 с.
23. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. Київ : Арій, 2008. 383 с.
24. Шкурятяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. для студ. пед. навч. закладів. Київ : Літера, 2000. 685 с.
25. Юшук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови : посібник. Київ : Освіта, 2012. 288 с.

Додаткова:

1. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
2. Куньч З. Риторичний словник. Київ : Рідна мова, 1997. 341 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
4. Орфоепічний словник української мови: В 2-х т. / За ред. М. М. Пещак. Київ : Довіра, 2001.
5. Полюга Л. М. Словник антонімів. Київ : Радянська школа, 1987. 173 с.
6. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.
7. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. . Київ : Наук. думка, 1999-2000.

8. Словник української мови : В 11-ти т. / І. К. Білодід та ін. Київ : Рад. Школа, 1989. 336 с.

9. Фразеологічний словник української мови : У 2-х т. / уклад. В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 1993.

Інтернет ресурси:

1. «Лінгвістичний портал». URL: www.mova.info
2. Орфографічний словник (Портал української мови та культури «Словник- UA»). URL: <http://slovnyk.ua/>
3. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/>
4. Словники on-line : сталих виразів, іншомовних слів, антонімів, синонімів, антисуржик. URL: <http://www.rozum.org.ua/>
5. Тлумачний словник української мови у 20-ти томах. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/ExplS/>
6. «Український правопис». URL: www.pravopys.net
7. Український лінгвістичний портал. «Словники України» on-line (Словозміна. Синонімія. Фразеологія). URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
8. Український мовно-інформаційний фонд НАН України (Ресурси сайту). URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist>
9. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.com/>

